

Bolesław Leśmian (22 stycznia 1877 w Warszawie - 5 listopada 1937 tamże)

*Ten geniusz poetycki z Warszawy
nie zaznawszy za życia dość sławy,
pośmiertnie zasłynął,
już nigdy nie zginą
dzieła z pogranicza snu i jawy.*

(ebs)

Bolesław Leśmian - polski poeta i prozaik żydowskiego pochodzenia, czołowy przedstawiciel literatury dwudziestolecia międzywojennego, krytyk literacki.

Urodził się 22 stycznia 1877 jako Bolesław Lesman w Warszawie w zasymilowanej rodzinie inteligencji żydowskiej. Data urodzin poety jest przedmiotem sporów. Za oficjalną uważa się 22 stycznia 1877 (na jego płycie nagrobnej widnieje rok 1879).

Ojciec poety, Izaak Lesman wywodził się z rodziny księgarskiej i również w dorosłym życiu wykonywał ten zawód. Matka, Emma (Ester) z domu Sunderland, pochodziła z rodziny prawniczej. Lesmanowie mieli trójkę dzieci: Bolesława, Kazimierza i Aleksandrę.

Emma Lesmanowa zmarła na gruźlicę 1 sierpnia 1887 i została pochowana na cmentarzu żydowskim przy ulicy Okopowej w Warszawie. 12 stycznia 1887 Izaak Lesman zmienił wyznanie na rzymskokatolickie, przyjął chrzest i zmienił imię na Józef. Drugą żoną Lesmana została Halina Dobrowolska.

Bolesław Lesman młodość spędził na Ukrainie, w Kijowie. Tam ukończył prawo na Uniwersytecie Świętego Włodzimierza.

Od 1901 zamieszkał w Warszawie. Podróżował najpierw do Niemiec, a potem do Francji.

Pierwszą miłością Leśmiana była spokrewniona z nim malarka Celina Sunderland. W Paryżu poznał i wkrótce poślubił inną malarkę - Zofię Chylińską. W późniejszych latach emocjonalnie związany był z Dorą Lebenthal, dla której napisał cykl

erotyków "W malinowym chruśniaku".

Znalazł się w kręgu modernizmu i poprzez swojego znajomego, Zenona Przesmyckiego, rozpoczął współpracę z pismem "Chimera". Od 1911 współtworzył Teatr Artystyczny w Warszawie. W latach 1912-1914 przebywał we Francji.

Po I wojnie światowej, jesienią 1918, przeniósł się do Hrubieszowa, gdzie pracował jako rejent, a następnie - w 1922 - do Zamościa, gdzie miał notariat. W 1929 zastępca Leśmiana, pozorując włamanie, skradł 20 tysięcy złotych i uciekł. Leśmian, jako odpowiedzialny za pracownika, zobowiązany był zwrócić całą sumę, a dodatkowo zaległe podatki. Żona ofiarowała na ten cel swój diadem, lecz Leśmian wrócił od jubilera z Warszawy bez pieniędzy, co spowodowało wyprowadzkę żony do Łomży.

W 1933 został członkiem Polskiej Akademii Literatury. W 1935 przeniósł się wraz z rodziną (żoną i dwiema córkami) do Warszawy.

Zmarł 5 listopada 1937 w Warszawie. Został pochowany na Cmentarzu Powązkowskim w grobie siostry Aleksandry, zmarłej 20 czerwca 1921 w wieku 34 lat.

Leśmian miał około 155 cm wzrostu.

"Mały, nieporadny i jakby trochę nieprzytomny Leśmian, przypadkiem zaplątany ze świata myśli i baśni między brutalne ludzkie stwory i bezduszne ludzkie prawa...", pisała o nim Hanna Mortkowicz-Olczakowa ("Wspomnienie o Leśmianie", „Życie Literackie” nr 45, 10 listopada 1957)

Stąd też znane stwierdzenie Franca Fiszera, skądinąd ogromnej postury: "Zajechała pusta dorożka i wysiadł z niej Leśmian".

<https://www.youtube.com/watch?v=zNtBW-IC2VU>

Jego stryjecznym bratem był Jan Brzechwa, a wujem Antoni Lange, któremu zawdzięcza spolszczoną formę swojego nazwiska (inne źródła podają Franca Fiszera).

Uznany za najbardziej nowatorską, najoryginalniejszą i najbardziej skrajną indywidualność twórczą literatury polskiej XX wieku, u której pośmiertnie

dopatrywano się poetyckiego geniuszu, za życia zaś określano epigonem Młodej Polski. Twórca nowego typu ballady. Od jego nazwiska pochodzi termin określający specyficzną grupę neologizmów - eśmianizmy. Autor baśni pisanych prozą oraz erotyków (m.in. "W malinowym chruśniaku") silnie nacechowanych egzystencjalizmem oraz filozofią Henriego Bergsona. Jako pasjonat Nietzschego, Leśmian czuł niechęć do ludzi biernych, przeciętnych. Ideałem dlań był wolny i niezależny człowiek renesansu.

Niedoceniony przez epokę, odsunął się od społeczeństwa, a nawet stał się wobec niego agresywny. Jego frustracja odbijała się w niechęci do spraw zwykłych, codziennych, szarych. Uciekał więc w świat poezji, co zaowocowało serią "Oddaleńcy". W wierszach tych podmiot zbiorowy staje się jakby głosem wszystkich rozgoryczonych ludzi, którzy przez swoją indywidualność, inność, wrażliwość, nie mogą się dostosować do jałowego mieszczańskiego życia.

Sen u Leśmiana jest jednym ze sposobów istnienia świata poetyckiego i sposobem na jego organizację, to forma kontaktu podmiotu lirycznego ze światem.

Problem Boga to dla Leśmiana próba oparcia swej wiary o któryś z wierzchołków trójkąta filozoficznego: Natura-Bóg-Człowiek. Można w twórczości Leśmiana wyróżnić dwie ścieżki: antropologiczną z problemem mitu religijnego i egzystencjalną. Ta pierwsza to szukanie podobieństwa między Bogiem i człowiekiem. Na ścieżce egzystencjalnej rozpatrywał skrzyżowanie antropologii z teizmem, przeciwstawiał życie ziemskie metafizyce. Bóg nie był już przedłużeniem człowieka, ale znajdował się w opozycji do niego, stosunki między nimi były pełne tragizmu i niepewności. Boskimi cechami obdarzył poeta Naturę - wszechpotężna, wszechwładna, wszechwieczna. Ujęcia panteistyczne są obecne w większości utworów traktujących o przyrodzie.

Emila Padoł, "I czuję twoją pieśczętę i coraz bardziej zanikam". 140. urodziny Bolesława Leśmiana

W młodości Leśmian opublikował wiersze po rosyjsku. Ryszard Matuszewski pisze:

"Już w latach 1906-1907 napisał Leśmian na przykład dwa cykle wierszy w języku rosyjskim, ogłaszając je w czołowych czasopismach rosyjskich symbolistów - 'Zołotoje Runo' i 'Wjesy'. /.../ Natomiast w 1905 w Paryżu zaprzyjaźnił się z

Konstantym Balmontem, a poprzez niego z dużą paryską kolonią artystów Rosjan (D. Mereżkowski, Z. Gippius, A. Bielyj), ... rosyjskie wiersze Leśmiana zadziwiają nie tylko perfekcją językową, ale także i tym, że wykazują indywidualne cechy Leśmianowskiej poetyki w nie mniejszym stopniu niż pisane w owym czasie wiersze w języku polskim".

*

Poeta, bajkopisarz i tłumacz Zbigniew Dmitroca przygotowuje w roku 2017, podwójnie jubileuszowym roku Leśmiana, pierwszy przekład całości rosyjskich wierszy poety, które powstały w okresie paryskim, w latach 1906-07. Są to trzy cykle: "Księżycowy pochmiel", "Pieśni przemądrej Wasylisy" i "Żywe fale". Tłumaczenie ukaze się w wydawnictwie Sic!